

Klassieke Olympiaden 2019-2020

Opgaven Grieks

ronde 2

Vooraf aan de leerlingen

- Hieronder tref je een deel van het gelezen pensum aan.
- De Griekse tekst is voorzien van aantekeningen die je op pagina 3 vindt.
- Er zijn in totaal 23 vragen.
- Bij elke vraag staat aangegeven hoeveel punten deze waard is.
- De tijd waarin de toets afgenomen wordt, bedraagt maximaal 75 minuten. Leerlingen met dyslexie krijgen 15 minuten extra.
- Het gebruik van een woordenboek Grieks-Nederlands is toegestaan, zoals bij het Centraal Eindexamen.
- Het gebruik van een woordenboek Nederlands is niet toegestaan.
- Na de pauze volgt de creatieve opdracht.

Καλὴν τύχην ὑμῖν εὐχόμεθα!

Tekst

23 Οὕτω μὲν Πεισίστρατος
ἔσχε τὸ πρῶτον Ἀθήνας καὶ τὴν τυραννίδα οὐκ ἄρτα
ἐρριζωμένην ἔχων ἀπέβαλε. οἱ δὲ ἐξελάσαντες Πεισί-
25 στρατον αὐτίς ἐκ νέης ἐπ' ἀλλήλοισι ἐστασίασαν. Περιε-
λαυνόμενος δὲ τῆς στάσις ὁ Μεγακλῆς ἐπεκηρυκεύετο
Πεισιστράτῳ, εἰ βούλοιτό οἱ τὴν θυγατέρα ἔχειν γυναῖκα
ἐπὶ τῆς τυραννίδι. Ἐνδεξαμένου δὲ τὸν λόγον καὶ ὁμολογή-
σαντος ἐπὶ τούτοις Πεισιστράτου μηχανῶνται δὴ ἐπὶ τῆ
30 κατόδῳ πρῆγμα εὐηθέστατον, ὡς ἐγὼ εὐρίσκω, μακρῶ,
(ἐπεὶ γε ἀπεκρίθη ἐκ παλαιτέρου τοῦ βαρβάρου ἔθνεος τὸ
Ἑλληνικὸν ἐὸν καὶ δεξιώτερον καὶ εὐηθίης ἡλιθίου ἀπηλλα-
γμένον μᾶλλον), εἰ καὶ τότε γε οὗτοι ἐν Ἀθηναίοισι τοῖσι
πρώτοις λεγομένοις εἶναι Ἑλλήνων σοφίην μηχανῶνται
35 τοιάδε. Ἐν τῷ δήμῳ τῷ Παιανίῃ ἦν γυνή, τῆς οὐνομα ἦν
Φύη, μέγαθος ἀπὸ τεσσέρων πηγέων ἀπολείπουσα τρεῖς
δακτύλους καὶ ἄλλως εὐειδής. Ταύτην τὴν γυναῖκα σκευά-
σαντες πανοπλίῃ, ἐς ἄρμα ἐσβιβάσαντες καὶ προδέξαντες
σχῆμα, οἷόν τι ἔμελλε εὐπρεπέστατον φανέσθαι ἔχουσα,
40 ἤλαυνον ἐς τὸ ἄστυ, προδρόμους κήρυκας προπέμψαντες, οἱ
τὰ ἐντεταλμένα ἠγόρευον ἀπικόμενοι ἐς τὸ ἄστυ, λέγοντες
τοιιάδε· ὦ Ἀθηναῖοι, δέκεσθε ἀγαθῶ νόῳ Πεισίστρατον,

τὸν αὐτὴ ἢ Ἀθηναίη τιμήσασα ἀνθρώπων μάλιστα κατάγει
ἔς τὴν ἑωυτῆς ἀκρόπολιν. Οἳ μὲν δὴ ταῦτα διαφοιτέοντες
45 ἔλεγον, αὐτίκα δὲ ἔς τε τοὺς δήμους φάτις ἀπίκετο ὡς
Ἀθηναίη Πεισίστρατον κατάγει, καὶ <οἱ> ἐν τῷ ἄστει πειθό-
μενοι τὴν γυναῖκα εἶναι αὐτὴν τὴν θεὸν προσεύχοντό τε
τὴν ἄνθρωπον καὶ ἐδέκοντο Πεισίστρατον. Ἀπολαβὼν
δὲ τὴν τυραννίδα τρόπῳ τῷ εἰρημένῳ ὁ Πεισίστρατος κατὰ
50 τὴν ὁμολογίην τὴν πρὸς Μεγακλέα γενομένην γαμέει τοῦ
Μεγακλέος τὴν θυγατέρα. Οἷα δὲ παίδων τέ οἱ ὑπαρχόντων
νεηνιέων καὶ λεγομένων ἐναγέων εἶναι τῶν Ἀλκμεωνιδέων,
οὐ βουλόμενός οἱ γενέσθαι ἐκ τῆς νεογάμου γυναικὸς τέκνα
ἐμίσητό οἱ οὐ κατὰ νόμον. Τὰ μὲν νυν πρῶτα ἔκρυπτε
55 ταῦτα ἢ γυνή, μετὰ δὲ, εἴτε ἱστορεύσει εἴτε καὶ οὐ, φράζει
τῇ ἑωυτῆς μητρὶ, ἣ δὲ τῷ ἀνδρὶ. Τὸν δὲ δεινὸν τι ἔσχε
ἀτιμάζεσθαι πρὸς Πεισιστράτου.

Herodotus, *Historiën* I.60 - 61

Aantekeningen

24	ἐρριζωμένος	(in)geworteld; <i>ptc. perf. pas. van</i> ρίζομαι
25-26	περιελαύνω	in het nauw brengen
26	ἐπικηρυκεύομαι εἰ	door een gezant laten vragen of
32	ἡ εὐηθία	(A1) onnozelheid
38	ἡ πανοπλία	volledige wapenrusting
	ἐσβιβάζω	doen gaan in, doen bestijgen (E4)
	προδείκνυμι, <i>aor. προέδεξα</i>	vertonen
40	(ὁ) πρόδρομος	vooruitgezonden(e), voorloper
44	διαφοιτέω (= διαφοιτάω)	(in alle richtingen) rondlopen
52	ἐναγής	met vloek beladen (<i>zie commentaar</i>) (A3)
56	τὸ δεινόν	<i>hier:</i> verontwaardiging
57	ἀτιμάζω	beledigen

Vraag 1

regel 22-23 **Οὕτω** t/m **ἔσχε**

Beschrijf in eigen woorden met welke list hem dat lukte. Baseer je antwoord op het voorafgaande deel van het pensum (niet in deze toets afgedrukt). (2 punten)

Vraag 2

regel 22-24 **Οὕτω** t/m **ἀπέβαλε**

H. van Dolen vertaalt deze regels als volgt:

“Het gevolg was dat hij al in het vroegste stadium van zijn alleenheerschappij het gezag uit handen moest geven.”

Citeer het Griekse tekstelement waarop Van Dolen zijn vertaling “in het vroegste stadium” baseert. (2 punten)

Vraag 3

regel 23 **ἔσχε**

Benoem het tempus en verklaar de aspectwaarde. (2 punten)

Vraag 4

regel 25 **ἔστασίασαν**

Wie zijn het onderwerp van **ἔστασίασαν**? Baseer je antwoord op het voorafgaande deel van het pensum (niet in deze toets afgedrukt). Beantwoord de vraag in het Nederlands. (2 punten)

Vraag 5

regel 25

Herodotus benadrukt met een stilistisch middel dat beide partijen al eerder onenigheid met elkaar hadden. Noteer de naam van het stilistisch middel en citeer het betreffende tekstelement. (2 punten)

Vraag 6

Noteer de functie van de dativus: (3 punten)

- a. regel 26 **τῇ στάσι**
- b. regel 27 **Πεισιστράτῳ**
- c. regel 28 **τῇ τυραννίδι**

Vraag 7

regel 28-30 Ἐνδεξαμένου t/m μακρῶ

H. van Dolen vertaalt deze regels als volgt:

“Peisistratos hoorde het voorstel aan en ging ermee akkoord. Wat zij toen met z’n tweeën hebben uitgedacht voor de terugkeer, mag je van mij gerust de onbenulligste klucht uit de wereldgeschiedenis noemen.”

- a. Leg uit welke grammaticale aanpassing Van Dolen maakt met zijn vertaling “Peisistratos t/m akkoord” en ga daarbij in op zowel het Grieks als de vertaling. (2 punten)
- b. Citeer het Griekse tekstelement waarop Van Dolen de woorden “de onbenulligste klucht uit de wereldgeschiedenis” baseert. (2 punten)

Vraag 8

regel 30 εὐηθέστατον, ὡς ἐγὼ εὐρίσκω

- a. Van welk verteltechnisch element is hier sprake? (1 punt)
- b. Van welke van de onderstaande onderzoeksmethodes is hier sprake? (1 punt)
 - A. ὄψις
 - B. ἀκοή
 - C. γνώμη

Vraag 9

regel 31-35 ἐπεὶ γε t/m τοιάδε

Hoe verhouden volgens Herodotus Grieken (in het algemeen), Atheners en barbaren zich tot elkaar? Beantwoord de vraag in het Nederlands. (2 punten)

Vraag 10

regel 40 ἤλαυνον (...) προδρόμους κήρυκας προπέμψαντες

Zet deze woorden om in het overeenkomstige enkelvoud. (4 punten)

Vraag 11

regel 43 αὐτὴ ἡ Ἀθηναίη

Een godheid onderscheidde zich blijkens deze passage in uiterlijk van een mens.

- a. Citeer uit het voorafgaande (vanaf regel 35) de twee Griekse woorden die duidelijk maken waarin een godheid zich van een mens onderscheidde. (2 punten)
- b. Citeer uit het voorafgaande (vanaf regel 35) het Griekse woord waardoor duidelijk wordt dat het specifiek om de godin Athena gaat. (2 punten)

Vraag 12

regel 42-46 Ἰὼ Ἀθηναῖοι t/m κατάγει

Lees onderstaande informatie van *Wikipedia* over “nepnieuws”.

De term *fake news* is de laatste jaren aan de orde van de dag. De grote invloed van *fake news* zou, door toedoen van sociale media, echt iets van onze tijd zijn.

Leg op basis van regel 42-46 uit, dat *fake news* niet uitsluitend iets van onze tijd is. Betrek in je antwoord zowel de inhoud van de Griekse tekst als de bron van *Wikipedia*. (4 punten)

Nepnieuws (in het Engels **fake news**) is desinformatie verhuuld als nieuws, die verspreid wordt via websites, sociale media en traditionele media, met als doel het maken van winst of het beïnvloeden van de publieke opinie.

(...)

Een definitie van nepnieuws die door zowel The Guardian als NRC Handelsblad wordt gehanteerd, luidt dat het volledig verzonnen verhalen betreft, die als berichtgeving gepresenteerd worden. Deze definitie vangt satirisch 'nieuws' tot op zekere hoogte, maar laat een verschil bestaan tussen nepnieuws en andere vormen van slechte journalistiek, zoals overdrijving of het verzinnen van extra 'feiten' bij werkelijke gebeurtenissen.

Bron: Wikipedia (ingekort)

Vraag 13

regel 44 τὴν ἑωυτῆς ἀκρόπολι

Logischerwijs werd Athena op de Akropolis naar haar eigen tempel gebracht. Leg uit dat dat niet de tempel op de onderstaande afbeelding kan zijn. (2 punten)

Bron: Wikipedia

Vraag 14

regel 44-48 **Οἱ μὲν** t/m **ἐδέκοντο Πεισίστρατον**

H. van Dolen vertaalt deze regels als volgt:

“Deze onzin verspreidden zij langs alle wegen en stegen en weldra drong het gerucht dat Athena Peisistratos terugbracht, ook tot de omliggende gemeenten door. De hele stad wist niet beter of die vrouw was de godin in eigen persoon. Het mens kreeg goddelijke eer en Peisistratos werd met open armen ontvangen.”

- Citeer het Griekse tekstelement dat Van Dolen vertaalt met “deze onzin” en beargumenteer of je deze vertaling van Van Dolen wel of niet te verdedigen vindt. (2 punten)
- Citeer het Griekse tekstelement / het Griekse woord waarvan “in eigen persoon” een vertaling is. (1 punt)
- Citeer het Griekse tekstelement waarop de vertaling “kreeg goddelijke eer” gebaseerd is. (1 punt)
- Leg uit dat Van Dolen in het stukje “Peisistratos werd met open armen ontvangen” van zijn vertaling afwijkt van de grammaticale structuur van het Grieks. (1 punt)

Vraag 15

regel 48-51 **Ἀπολαβῶν** t/m **τὴν θυγατέρα**

Vertaal deze regels in goed Nederlands. (6 punten)

Vraag 16

regel 50 **τὴν ὁμολογίην**

Citeer uit de regels 22 t/m 28 het Griekse tekstelement dat de inhoud hiervan weergeeft. (2 punten)

Vraag 17

regel 52 **νεηνιέων** en regel 53 **τέκνα**

Worden met deze beide termen dezelfde mensen aangeduid? Zo ja, omschrijf om wie het gaat. Zo nee, omschrijf van zowel de **νεηνιέων** als de **τέκνα** om wie het gaat. (2 punten)

Vraag 18

regel 53 **οὐ βουλόμενός οἱ γενέσθαι ... τέκνα**

Beschrijf in eigen woorden om welke twee redenen hij dit niet wil. (2 punten)

Vraag 19

regel 54 **ἐμίσγετό οἱ οὐ κατὰ νόμον**

Leg uit welke historische gebeurtenis uit het vervolg van de tekst (niet in deze toets afgedrukt) dit tot gevolg heeft. (2 punten)

Vraag 20

regel 54 ἔκρυπτε en regel 55 φράζει

Leg uit met welk doel Herodotus na het imperfectum ἔκρυπτε overstapt naar het praesens φράζει en ga in je antwoord in op de context. (2 punten)

Vraag 21

regel 51-54

De woorden *pedagoog*, *genetica* en *astronomie* gaan terug op Griekse woorden in de aangegeven regels. Citeer de desbetreffende drie Griekse woorden en maak duidelijk wat de betekenisrelatie tussen het Nederlandse en het Griekse woord is. (6 punten)

Vraag 22

regel 56 ἔσχε

Wie of wat is het subject van ἔσχε? (2 punten)

Vraag 23

De volgende regels komen uit een ander deel van de tekst die je hebt gelezen. In het handschrift zijn drie woorden helaas niet meer leesbaar. Welke woorden zijn volgens jou de juiste? Noteer deze. (6 punten)

καὶ Νάξιός σφι ἀνήρ xxx ἐθελόντης, γγγ οὔνομα ἦν Λύγδαμης,
zzz πλείστην παρείχετο

xxx

ἀπιγμένης

ἀπιγμένος

ἀφιγμένης

ἀφιγμένος

γγγ

τῆ

τῶ

ῆ

ῶ

zzz

προθυμίαν

προθυμίας

προθυμίην

προθυμίας

Einde